

fra den Side vil man ellers ikke ind paa en saadan Tankegang, skønt vi tidt nok baade i de stærkeste Ord og gennem hele vor Praksis har slaet det fast, at vi tænker os ikke ved en socialdemokratisk Ordning, hverken af Skolevæsenet eller af andre Samfundsanliggender, noget stift bureaukratisk. Vi har alle Dage været Bureaukratiets og Bureaukratismens Modstandere og vil alle Dage blive det. Der er Fare for Bureaukrati i alle større Virksomheder, enten de er statsmæssige eller private. I store private Administrationer er der lige saavel Fare for Bureaukrati. De husker, hvordan der i sin Tid var gaaet Bureaukrati i Det forenede Dampskibsselskab, hvordan det forsumpede, hvordan der kom en Tid, da der maatte rømmes grundigt op. Jeg vil paa-staa, at i de kommende Tider vil der være mindre Fare for Bureaukrati i offentlig Virksomhed, og jo mere demokratisk udviklet den offentlige Kontrol gennem Dagspressen, i Politik, i Partierne o. s. v. bliver, des vanskeligere bliver det at opretholde Bureaukratiet i en offentlig Institution, fordi Kritikken har ganske anderledes let ved at gøre sig gældende, end den har overfor en privat Virksomhed, som i Almindelighed ejes af en enkelt Mand eller en mindre Kreds af Mænd.

Vi Socialdemokrater kan ikke blot meget vel tænke os, men har det ligefrem som vor Opfattelse for Fremtiden, at der maa gives de enkelte Personligheder — det gælder i Skolen, men ogsaa paa alle Samfundslivets andre Omraader — en væsentlig Frihed til at gøre deres Personlighed gældende, naar de er dygtige Personligheder. Det, det kommer an paa, er, at de er udgaaet af Folket, vælges af og staar til Ansvar for Befolkningen. Jeg kunde tænke mig en hel Række Administrationsgrene, hvor jeg ikke vilde betænke mig paa at give den enkelte ansvarlige Leder langt større Myndighed, langt større Frihed til at virke, end en saadan Leder hidtil har haft under Stat og Kommune eller i de allerfleste private Virksomheder — give ham det, vel at mærke, naar han er valgt af Folket gennem dets lovlige Organer og staar til Ansvar for Folket. Og i det offentlige Skolevæsen vil naturligvis virkelig pædagogiske Personligheder være i høj Grad velkomne og faa, det haaber og tror jeg aldeles bestemt, alt det Raaderum, alt det Albuerum, de paa nogen Maade behøver. Jeg vil henvise til et enkelt praktisk Eksempel. I Socialdemokratiets Institutioner er det ingenlunde saa,

at man afviser Personligheden — han være nu mere eller mindre betydelig —, vi har ikke skabt vore Institutioner saaledes, at vi i alle Tilfælde ikke giver den enkelte Personlighed noget som helst Spillerum. Det ærede Medlem hævdede, at i den private Skole kunde den ledende Personlighed, Skolebestyreren, Lederen, vælge sine Lærerkrafter; der vilde i den Skole blive en vis Enhed, et vist Særpræg, som var til Gavn, og som ikke kunde findes i det offentlige Skolevæsen. Nu kan man naturligvis ikke i al Almindelighed sammenligne politiske Dagblade med Skoler, men det er dog en Slags pædagogisk Virksomhed, burde i hvert Fald være en Virksomhed af gavnlig folkeopdragende Betydning, og der har „Social-Demokraten“ det saaledes, at jeg tror, det er den mest demokratiske Ordning, der i den Side af Opdragelsen, der hører ind under Dagbladene, tænkes kan her i Landet. Ingen Presse er mere demokratisk ordnet og organiseret end den socialdemokratiske, idet den ejes og ledes af selve den arbejdende, organiserede Befolkning. „Social-Demokraten“ i København ejes af 100,000 faglig og politisk organiserede Arbejdere i København. De vælger en saakaldt Kontrahentforsamling paa et Par Hundrede Medlemmer, som hvert Fjerdingaar kommer sammen og drøfter Bladets Forhold, kritiserer det, giver Anvisninger, og hvert halve Aar, tror jeg, det er, eller nu hvert Aar vælger denne Forsamling Redaktøren, men den giver Redaktøren et overordentligt Spillerum og giver ham Frihed til at vælge sine Medarbejdere. Hvis Redaktøren saa misbruger sin Myndighed, kan han risikere at blive afsat. Det er en demokratisk Ordning, men han har denne Myndighed.

Nu er jeg ikke sikker paa, at det i alle Tilfælde indenfor Skolerne vil være absolut det heldigste, at ledende Personligheder omgiver sig med absolut ensartede Personligheder. Der er naturligvis en væsentlig Forskel mellem politiske Dagblade og Skoler. Det kunde føre til en Uniformering, man ellers protesterer imod, i hvert Fald i Teorien, fra den Side indenfor det danske Skoleliv, som det ærede Medlem tilhører, men i visse Tilfælde kunde jeg meget godt tænke mig at overlade Skolebestyreren Valget af sine Medarbejdere, og det kunde lige saa godt gennemføres indenfor det offentlige som indenfor det private Skolevæsen. Det beror paa Folket selv. Jeg har Gang efter Gang haft Lejlighed til, naar vi har behandlet Skole-spørgsmaal her, at fremhæve, at vi Social-